

Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi^a

HALİL KURU^b & SAADETTİN KEKLİK^c

Geliş Tarihi: 20.0.2016 | Kabul Tarihi: 27.09.2016

Öz: Bu çalışmada, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Ayşe Yamaç'ın eserleri, değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup, doküman incelemesi yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Örneklem olarak yazarın, "Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi" adlı yedi çocuk romanı ele alınmıştır. Bu eserler; uzman görüşü alınarak belirlenmiş olan "yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık" değerleri bakımından incelenmiştir. Buna göre, yedi eserde doğrudan veya örtük işlendiği değerlerin toplam 527 kere geçtiği tespit edilmiştir. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (93), en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayşe Yamaç, çocuk kitapları, çocuk edebiyatı, değer, değerler eğitimi.

^a Bu makale, *Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Türkçe Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinden elde edilmiştir.

^b Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretmeni,
halilkuruoglu@gmail.com

^c Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
sadikeklik@gmail.com

The Analysis of Ayşe Yamaç's Children Novels in terms of Value Education

HALİL KURU & SAADETTİN KEKLİK

Received: 20.05.2016 | Accepted: 27.09.2016

Abstract: In this study, who is one of the today's children literature author Ayşe Yamaç's works were investigated in terms of value education. The study is a descriptive nature of the research so document analysis was based method. As the sample the author 's seven children novel "Ali'nin Öyküsü, Deddemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi" were investigated. These works determined by expert opinion that "solidarity, responsibility love, respect, fairness, give importance to family unity, honesty, tolerance, hospitality, health and hygiene, friendship, sensitivity" were examined in terms of these works include all of these values. Accordingly, it was found that values were mention totally 527 times directly or implicitly in these seven novels. It was determined that mostly love (93 times), least the importance of family unity (17 times) were mention in these works. According the findings, it was emerged that Ayşe Yamaç's works has rich content in terms of value education.

Keywords: Ayşe Yamaç, children books, children literature, value, value education.

Giriş

Tarihi süreç içerisinde değeri zamanla anlaşılan kavramlardan biri de “çocuk”tur. Çocuk ve çocukluk dönemine günümüzde daha çok önem verilmektedir. Bunun neticesinde çocuk edebiyatı kavramı da ortaya çıkmıştır. Çocuk edebiyatı, çocuklar için üretilmiş eserlerden oluşan, çocuğa edebiyat zevkini yaşatan, çocuğu hem eğlendiren hem de bir şeyler öğreten bir amaç ile günümüzdeki yerini almıştır.

Oğuzkan (2001: 3)'a göre, çocuk edebiyatı “çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar.” Sever (2003: 9)'e göre ise çocuk edebiyatı “Erken çocukluk döneminde başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren ve beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Bu tanımlardan çocuk edebiyatının çocuğa yönelik olan, çocuğun duygu ve düşüncelerini geliştiren, hayal dünyasını zenginleştiren, anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine destek olan bir geçiş edebiyatı olduğu anlaşılmaktadır.

Çocuk edebiyatını, edebiyattan ayrı düşünmemek gerekir. Edebiyat için geçerli olan genelgeçer kurallar çocuk edebiyatı için de geçerlidir. Bu dönem için verilen eserlerin hem çocukların dil, zihin ve sosyal gelişimine uygun olmalı hem de estetik değeri olması gerekmektedir (Keklik, 2014; Şimşek, 2006). Çocukların okuyucu olarak düşünüldüğü, onların okumaktan zevk alabildiği edebi eserler, Tanzimat'tan itibaren Batının etkisiyle ortaya çıkmıştır (Keklik, 2014; Kıbrıs, 2000; Şirin, 2007). Türk edebiyatında çocuklarla ilgili ilk ürünler, Batı edebiyatından yapılan çevirilerdir.

Türk çocuk edebiyatının gelişmesi, Cumhuriyet döneminde ivme kazanmıştır. Şirin (2007) Cumhuriyet dönemi çocuk edebiyatını üç evreye ayırmıştır: Birincisi 1970'li yıllara kadar süren didaktik ağırlıklı çocuk edebiyatı; ikincisi 1970'ten 1980'lerin ortalarına kadar süren ideolojik, sosyal içerikte ve politik söylem ağırlıklı

çocuk edebiyatı; üçüncüsü ise çocuk gerçekliğine dayalı, poetik kalabilmeyi önceleyen ve çocuğa göre örneklerin yazılmaya başladığı 1980 sonrası yenilikçi çocuk edebiyatıdır. Türkiye’de çocuk edebiyatına ilgi özellikle UNESCO tarafından 1979 yılının “Dünya Çocuk Yılı” olarak ilan edilmesinden sonra artmıştır.

Cumhuriyet döneminde masal, hikâye, çocuk romanı ve çocuk şiiri vb. türlerin gelişmesinde birçok yazar ve şairin katkısı bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı alanında belli başlı isimler şunlardır: Cahit Uçuk, Cahit Zarifoğlu, Gülten Dayıoğlu, Fatih Erdoğan, Rıfat Ilgaz, Gülçin Alpöge, Aytül Akal, Mavisel Yener, Mehmet Seyda, Muzaffer İzgü, Bestami Yazgan.

Çocuk ve gençlik edebiyatının günümüzdeki önemli temsilcilerinden biri de Ayşe Yamaç’tır. “Ayşe Yamaç, kendini okumaya ve yazmaya adanmış bir yazarımızdır. Yazmış olduğu kitapları, çocuklara bazen macera dolu bir dünya sunmakta, bazen mutlu bir hayal yaşatmakta bazen de sorunlarla dolu dünyamızla baş etmeyi öğretmektedir” (Kuru, 2016: 164).

Ayşe Yamaç, eserlerinde uzun tasvirlerden ve uzun cümlelerden kaçınmış, yalın bir anlatımı tercih etmiştir. Çocuk romanlarının kurgusu sağlamdır. Romanlarında, çocuklar için önemli değerler işleyen Yamaç, değerleri okuyucusuna genel olarak örtük yollarla kazandırmayı amaçlamıştır. “Yamaç yazdığı 50’nin üzerinde kitapla insan, çocuk ve gençlik problemlerini çok yönlü görmemize yardımcı olmaktadır. Her geçen yıl yeni kitaplarla çocuk okurlarının karşısına çıkmaya devam eden Yamaç’ın eserleri de oldukça başarılı olan ve ödül alan eserlerdir” (Kuru, 2016: 164).

1. Değerler Eğitimi

Değer kavramı, bir varlığa, duruma ya da olaya farklı açılardan öznel bir üstünlük biçme yeteneğidir (Hitlin ve Piliavin, 2004; Öncül, 2000). Değerler eğitimi ise toplum hayatının düzenleyicisi ve koruyucusu, eğitimin de önemli bir parçası olarak yer almaktadır (Batur ve Yücel, 2012; Burroughs ve Rindfleisch 2002; Coşkun vd., 2009; Güngör, 1993; Aydın, 2003; Altun, 2003; Egri ve Ralston, 2004)

Değerlerin yok olmasının önlenmesi ve kalıcılığının sağlanmasında eğitim ve okulların önemli bir yeri bulunmaktadır. Okullarda verilecek değerler eğitimiyle öğrencilerin milli ve evrensel değerleri hayatlarının bir parçası haline getirilebilir (Hökekleli ve Gündüz, 2007; Güven, 2014; Doğan, 1997). Bu bağlamda öğrencilerin kullandıkları ders kitapları, okuma kitapları vb. materyallerin değerler eğitimi açısından nitelikli olması önemlidir. Değer eğitimi konusunda, çocuk kitaplarının sorumluluğu büyüktür. Çocuklara kazandırılması gereken değerler, çocuk kitapları aracılığıyla küçük yaşlardan itibaren kazandırılabilir. Bunun için de başta öğretmenler ve veliler olmak üzere nitelikli çocuk kitaplarının öğrencilere önerilmesi ve okutulması gerekmektedir. Bunun için de kültürümüzün zenginliklerini yansıtan, çocuğa olumlu değerler aşılayan, hem eğlendiren hem öğreten kitapların belirlenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde değerler eğitimi konusunda pek çok araştırma ve inceleme yapılmıştır; ancak bu araştırmaların çoğunun din eğitimi ve sosyal bilgiler alanlarında yapıldığı anlaşılmaktadır (Arslan Parlak, 2011; Çakmak, 2013; Balcı, 2008; Can, 2008; Karataş, 2014). Türkçe eğitimi alanında ise değerler eğitimiyle ilgili yeterince araştırma yapıldığını söylemek mümkün değildir (Şen, 2007; Aral, 2008; Belet, vd., 2008; Yaman, vd., 2009; Kumbasar, 2011; Alagöz, 2012; Batur ve Yücel, 2012; Oran, 2015). Bugüne kadar Ayşe Yamaç'ın eserlerinin çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarını, değerler eğitimi açısından incelemektir. Bu çalışma Ayşe Yamaç hakkında yapılan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

2. Yöntem

Bu çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak gerçekleştirilmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 140-143). Bu çalışmada Ayşe Yamaç'ın eserleri, değerler eğitimi bakımından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çocuk edebiyatı yazarı olan Ayşe Yamaç'ın 27 çocuk kitabı bulunmaktadır. Bu çalışmanın örneklemini ise 27 çocuk kitabı arasından 9-12 ve 13-15 yaş aralığına hitap eden "Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, Hayalet Peşinde, İncili Kavak, Bizim Evde Grev Var, Düşlerin Ötesi, Zümrüt Küpeler" adlı eserler olmak üzere yedi çocuk romanı oluşturmaktadır. Eserler hakkında bilgiler tablo 1'de gösterilmiştir.

No	Kitabın adı	Yayınevi	Sayfa	Tür	Yaş
1	Ali'nin Öyküsü	Bu Yayınevi	72	Roman	9-12
2	Dedemin Gizli Defteri	Bu Yayınevi	104	Roman	9-12
3	Hayalet Peşinde	Bu Yayınevi	128	Roman	9-12
4	İncili Kavak	Bu Yayınevi	102	Roman	9-12
5	Bizim Evde Grev Var	Bu Yayınevi	152	Roman	13-15
6	Düşlerin Ötesi	Bu Yayınevi	160	Roman	13-15
7	Zümrüt Küpeler	Bu Yayınevi	175	Roman	13-15

Tablo 1: Araştırmada incelenen 7 kitap

Tablo 1'de gösterildiği gibi ilk dört kitap 9-12 yaş arası çocuklara yönelikken son üç kitap ise 13-15 yaş arası çocuklara yöneliktir.

2.1. Veri Toplama Aracı ve Analizi

Değerler dört uzman görüşü doğrultusunda belirlenmiştir. Ayşe Yamaç'ın yedi çocuk romanı yardımlaşma, sorumluluk, sevgi, saygı, adil olma, aile birliğine önem verme, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, sağlık ve temizlik, arkadaşlık, duyarlılık değerlerinin işlenmesi bakımından incelenmiştir.

Araştırmada belgesel tarama kullanılmıştır. "Belgesel tarama belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar" (Karasar, 2010: 77). Çalışmada Ayşe Yamaç'ın çocuklar için yazdığı romanlardan yedisi, belirlenen değerlere göre incelenmiştir. Bu çalışmada verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler çalışmanın amacı doğrultusunda sınıflandırılmıştır.

3. Bulgu ve Yorumlar

Ayşe Yamaç'ın örneklem olarak alınan eserleri değerler eğitimi açısından incelenmiş ve aşağıda sırasıyla bunlara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Ali'nin Öyküsü Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Ali'nin Öyküsü” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 72 sayfadır. Eserde, küçük bir çocuk olan Ali'nin hem gerçek hem de hayali bir öyküsü anlatıldığı görülmektedir. Anadolu köyünde geçen olaylarda, cahilliğin ve bilgisizliğin ne kadar kötü bir şey olduğu vurgulanmaktadır.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 2'de listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	11	1	12
Sorumluluk	0	3	3
Sevgi	8	3	11
Saygı	0	1	1
Adil Olma	0	2	2
Aile Birliğine Önem Verme	0	1	1
Dürüstlük	0	1	1
Hoşgörü	0	3	3
Misafirperverlik	0	1	1
Sağlık ve Temizlik	0	10	10
Arkadaşlık	2	0	2
Duyarlılık	0	3	3
Toplam	21	29	50

Tablo 2: Ali'nin Öyküsü Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 2'de yardımlaşma değerinin 12, sorumluluk değerinin 3, sevgi değerinin 11, saygı değerinin 1, adil olma değerinin 2, aile birliğine önem verme değerinin 1, dürüstlük değerinin 1, hoşgörü değerinin 3, misafirperverlik değerinin 1, sağlık ve temizlik değerinin

10, arkadaşlık değerinin 2, duyarlılık değerinin 3 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma, saygı, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen Ali'nin Öyküsü romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Ablamın işi çok. Ben, ona yardım ediyorum. Biliyorsun, harman sonu evlenecek. Onun çok işi var. (Yamaç, 2011b, s. 41) (yardımlaşma değeri).

Anneme haber verirsem, olur. Habersiz gidersem merak ederler. (Yamaç, 2011b, s. 32). (dürüstlük değeri).

Kızının evine uğradı. O gün, ona konuk oldu. Onunla ilgileni. Özlem giderdi. (Yamaç, 2011b, s. 72). (misafirperverlik değeri).

3.2. Dedemin Gizli Defteri'ne İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Dedemin Gizli Defteri” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 104 sayfadır. Bu eserde, meraklı bir çocuk olan Yıldız'ın tatil için gittiği Kınalı köyünde başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Kitapta sevgi, saygı, birlik, beraberlik, yardımlaşma ve arkadaşlık değerlerinin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Eserde şiir, masal, fıkra, mâni, öykü ve günlük gibi edebiyat türleri de yer almaktadır. Bu bağlamda eser, çocuklara edebiyat zevki yaşatması bakımından da önemlidir.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamaları da verilerek aşağıdaki Tablo 3'te listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	7	7	14
Sorumluluk	0	1	1
Sevgi	10	3	13
Saygı	0	5	5
Adil Olma	0	7	7
Aile Birliğine Önem Verme	0	2	2
Dürüstlük	0	2	2

Hoşgörü	0	8	8
Misafirperverlik	0	12	12
Sağlık ve Temizlik	0	2	2
Arkadaşlık	2	1	3
Duyarlılık	0	3	3
Toplam	19	53	72

Tablo 3: Dedemin Gizli Defteri Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 3'te yardımlaşma değerinin 14, sorumluluk değerinin 1, sevgi değerinin 13, saygı değerinin 5, adil olma değerinin 7, aile birliğine önem verme değerinin 2, dürüstlük değerinin 2, hoşgörü değerinin 8, misafirperverlik değerinin 12, sağlık ve temizlik değerinin 2, arkadaşlık değerinin 3, duyarlılık değerinin 3 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma, sevgi ve misafirperverlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir. Ayşe Yamaç'ın incelenen Dedemin Gizli Defteri romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Dedem bize fıkra anlatmaya başladı. Oysa biz sabırsızlanıyorduk, ama dedemin sözünü de kesemedik. (Yamaç, 2011c, s. 54). (saygı değeri).

Arabaları girişte durdurup yiyecek torbalarını paylaştık. Orman yolunda yürümeye başladık. (Yamaç, 2011c, s. 45). (adil olma değeri).

Teşekkür ederim ama aklımda, dedim, suyu alıp içtim (Yamaç, 2011c, s. 34). (hoşgörü değeri).

3.3. Hayalet Peşinde Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Hayalet Peşinde” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 128 sayfadır. Bu eserde macerayı seven bir çocuk olan Salih'in Odunpazarı mahallesinde başından geçen heyecanlı olaylar anlatılmaktadır. Eserde arkadaşlık, yardımlaşma, merhamet, birlik ve beraberlik değerlerinin işlendiği görülmektedir. Eserde ayrıca, baba sevgisizliğinin ne kadar üzücü olduğu, çocuğu yıpratmış ve huzursuzluğa yol açtığı da görülmektedir.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 4'te listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	3	0	3
Sorumluluk	0	2	2
Sevgi	6	9	15
Saygı	0	2	2
Adil Olma	0	4	4
Aile Birliğine Önem Verme	0	3	3
Dürüstlük	0	6	6
Hoşgörü	0	7	7
Misafirperverlik	0	2	2
Sağlık ve Temizlik	0	12	12
Arkadaşlık	2	4	6
Duyarlılık	0	4	4
Toplam	11	55	66

Tablo 4: Hayalet Peşinde Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 4'te yardımlaşma değerinin 3, sorumluluk değerinin 2, sevgi değerinin 15, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 4, aile birliğine önem verme değerinin 3, dürüstlük değerinin 6, hoşgörü değerinin 7, misafirperverlik değerinin 2, sağlık ve temizlik değerinin 12, arkadaşlık değerinin 6, duyarlılık değerinin 4 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir. Ayşe Yamaç'ın incelenen Hayalet Peşinde romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Şu Oğuz, ne kadar akıllı; iyi ki benim arkadaşım! (Yamaç, 2013b, s. 17). (arkadaşlık değeri).

Çöpleri topladılar, kurumuş dikenleri kazdılar, taşları temizlediler, süpürdüler. (Yamaç, 2013b, s. 96). (duyarlılık değeri).

Yoksa o da sana kıyamaz, biliyorsun. Sen, bizim tek çocuğumuzsun. (Yamaç, 2013b, s. 28). (aile birliğine önem verme değeri).

3.4. İncili Kavak Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“İncili Kavak” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 102

sayfadır. Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Bu eserde Mıcık, Vendi ve uzaydan gelen Mutlu isimli robotun başından geçen macera dolu ve olağanüstü olaylar anlatılmaktadır. Eserde yardımlaşmanın, iş birliğinin ve arkadaşlık ilişkilerinin ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. İyi ve merhametli insanların her zaman kazandığı, kötülerin ise kaybettiği vurgulanmaktadır.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 5'te listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	11	0	11
Sorumluluk	0	9	9
Sevgi	5	5	10
Saygı	0	2	2
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	2	2
Dürüstlük	0	2	2
Hoşgörü	0	18	18
Misafirperverlik	0	4	4
Sağlık ve Temizlik	0	11	11
Arkadaşlık	6	3	9
Duyarlılık	0	6	6
Toplam	22	65	87

Tablo 5: İncili Kavak Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 5'te yardımlaşma değerinin 11, sorumluluk değerinin 9, sevgi değerinin 10, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 3, aile birliğine önem verme değerinin 2, dürüstlük değerinin 2, hoşgörü değerinin 18, misafirperverlik değerinin 4, sağlık ve temizlik değerinin 11, arkadaşlık değerinin 9, duyarlılık değerinin 6 kez yer aldığı görülmektedir. Eserde hoşgörü, yardımlaşma, sevgi, sağlık ve temizlik değerlerinin çokça yer aldığı görülmektedir. Yamaç'ın incelenen İncili Kavak romanında değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

En azından denemeye değer. Sizler de bana yardım edeceksiniz ama.(Yamaç, 2011a, s. 62) (yardımlaşma değeri).

Bir tek insanı bile mutsuz görmek istemeyiz. Bizim amacımız, evrenin daha mutlu olması. (Yamaç, 2011a, s. 53). (sorumluluk değeri).

Mıcık, sevincinden yerinde duramıyordu. Mutlu'ya sarılıyor, onu öpücüklere boğuyordu. (Yamaç, 2011a, s. 71). (sevgi değeri).

3.5. Bizim Evde Grev Var Romanına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

“Bizim Evde Grev Var” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 152 sayfadır. Bu kitapta reklam, televizyon ve bilgisayar tutkunu olan Cengiz'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Kitapta ev işlerinde tek kalan bir annenin de yardıma ne kadar muhtaç olduğu belirtilmektedir. Eserde yer alan bütün değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 6'da listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	10	7	17
Sorumluluk	3	5	8
Sevgi	4	7	11
Saygı	3	3	6
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	1	1
Dürüstlük	0	1	1
Hoşgörü	1	7	8
Misafirperverlik	0	2	2
Sağlık ve Temizlik	0	8	8
Arkadaşlık	0	2	2
Duyarlılık	1	4	5
Toplam	22	50	72

Tablo 6: Bizim Evde Grev Var Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 6'da yardımlaşma değerinin 17, sorumluluk değerinin 8, sevgi değerinin 11, saygı değerinin 6, adil olma değerinin 3, aile

birliğine önem verme değerinin 1, dürüstlük değerinin 1, hoşgörü değerinin 8, misafirperverlik değerinin 2, sağlık ve temizlik değerinin 8, arkadaşlık değerinin 2, duyarlılık değerinin 5 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla yardımlaşma ve sevgi değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen *Bizim Evde Grev Var* romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Yüzümü yıkamaya giderken, neredeyse ayakta uyuyordum. Kahvaltı sofrasında, uykum bütünüyle açılmıştı. (Yamaç, 2013a, s. 134). (sağlık ve temizlik değeri).

Bu, sıra arkadaşım Servet'in sesiydi. Onunla çok yakındık. (Yamaç, 2013a, s. 82). (arkadaşlık değeri).

Annemin, bazı konularda neden bu denli duyarlı olduğunu şimdi daha iyi anlıyordum. (Yamaç, 2013a, s.80). (duyarlılık değeri).

3.6. Düşlerin Ötesi Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Düşlerin Ötesi” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 160 sayfadır. Bu kitapta delikanlı bir genç olan Umut'un, Selin adında bir kıza hissettiği sevgi ve babasına karşı hissettiği sevgisizlik anlatılmaktadır. Sorun odaklı yazılan bu eserde Umut'un aile sevgisinden yoksun büyüdüğü ve sevgiye ne kadar muhtaç olduğu dile getirilmektedir. Eserde ayrıca ergenlik dönemi, sınavlar, aşk, sevgi ve gençlik hakkında önemli konular işlendiği görülmektedir.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 7'de listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	10	3	13
Sorumluluk	1	5	6
Sevgi	18	5	23
Saygı	1	3	4
Adil Olma	0	1	1
Aile Birliğine Önem Verme	1	3	4
Dürüstlük	1	2	3

Hoşgörü	0	7	7
Misafirperverlik	0	4	4
Sağlık ve Temizlik	1	17	18
Arkadaşlık	4	6	10
Duyarlılık	0	1	1
Toplam	37	57	94

Tablo 7: Düşlerin Ötesi Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 7’de yardımlaşma değerinin 13, sorumluluk değerinin 6, sevgi değerinin 23, saygı değerinin 4, adil olma değerinin 1, aile birliğine önem verme değerinin 4, dürüstlük değerinin 3, hoşgörü değerinin 7, misafirperverlik değerinin 4, sağlık ve temizlik değerinin 18, arkadaşlık değerinin 10, duyarlılık değerinin 1 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, yardımlaşma, sağlık ve temizlik değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın incelenen Düşlerin Ötesi romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Kusura bakma dede. Bizim oralarda adettir, ilk gittiğin eve eli boş gidersen, ev sahibine saygısızlık olur. (Yamaç, 2012b, s. 100). (saygı değeri).

Tahterevalli ya da kaydırak sırası beklerken ne de çok sabırsızlanırdı. (Yamaç, 2012b, s. 43). (adil olma değeri).

Anasız, babasız büyümenin ne demek olduğunu bilmiyorsunuz da ondan böyle konuşuyorsunuz. (Yamaç, 2012b, s. 18-19). (aile birliğine önem verme değeri).

3.7. Zümrüt Küpeler Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Zümrüt Küpeler” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 175 sayfadır. Bu kitapta, annesinin ölümüne alışmaya çalışan ve ondan kalan zümrüt küpelere sahip çıkamadığını düşünen Cemile’nin başından geçenler anlatılmaktadır. Kitapta arkadaşlık, sevgi, saygı, yardımlaşma ve aile değerlerinin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Sorun odaklı inanç ile yazılan bu eserde, psikolojik sorunlarla baş edebilmek için nelerin önemli olduğu da vurgulanmaktadır.

Eserde yer alan tüm değerler, dolaylı ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları da verilerek aşağıdaki Tablo 8'de listelenmiştir:

Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
Yardımlaşma	17	5	22
Sorumluluk	1	4	5
Sevgi	5	5	10
Saygı	1	1	2
Adil Olma	0	3	3
Aile Birliğine Önem Verme	0	4	4
Dürüstlük	0	6	6
Hoşgörü	0	10	10
Misafirperverlik	0	3	3
Sağlık ve Temizlik	1	8	9
Arkadaşlık	4	4	8
Duyarlılık	0	4	4
Toplam	29	57	86

Tablo 8: Zümrüt Küpeler Romanına İlişkin Bulgular

Tablo 8'de yardımlaşma değerinin 22, sorumluluk değerinin 5, sevgi değerinin 10, saygı değerinin 2, adil olma değerinin 3, aile birliğine önem verme değerinin 4, dürüstlük değerinin 6, hoşgörü değerinin 10, misafirperverlik değerinin 3, sağlık ve temizlik değerinin 9, arkadaşlık değerinin 8, duyarlılık değerinin 4 kez yer aldığı görülmektedir. Eser içinde en fazla sevgi, yardımlaşma ve hoşgörü değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Ayşe Yamaç'ın incelenen Zümrüt Küpeler romanında yer alan değerlere ait bazı bulgular şunlardır:

Buyurun buyurun, diyen Cemile, onların geçmesi için yana çekildi. (Yamaç, 2012a, s.85). (misafirperverlik değeri).

Yatağın üstündeki çöp yığını, çekmecesinden çıkan bir poşete doldurup mutfak balkonundaki çöp kutusuna attı. (Yamaç, 2012a, s. 42). (sağlık ve temizlik değeri).

Cemile'ye yol boyunca Serkan arkadaşlık etti. Onun arkadaşlığından çok hoşnuttu Cemile. (Yamaç, 2012a, s. 38). (arkadaşlık değeri).

Ayşe Yamaç'ın araştırmaya konu olan yedi eserinin değerler ile ilgili bulguları Tablo 9'da listelenmiştir:

Değerler	Eserler							Toplam
	Alf'nin Öyküsü	Devedimin Gizli Def-	Hayalet Peşinde	İncili Kavak	Bizim Evde Grev	Düşlerin Öresi	Zümrüt Küpeler	
Yardımlaşma	12	14	3	11	17	13	22	92
Sorumluluk	3	1	2	9	8	6	5	34
Sevgi	11	13	15	10	11	23	10	93
Saygı	1	5	2	2	6	4	2	22
Adil Olma	2	7	4	3	3	1	3	23
Aile birliğine önem verme	1	2	3	2	1	4	4	17
Dürüstlük	1	2	6	2	1	3	6	21
Hoşgörü	3	8	7	18	8	7	10	61
Misafirperverlik	1	12	2	4	2	4	3	28
Sağlık ve Temizlik	10	2	12	11	8	18	9	70
Arkadaşlık	2	3	6	9	2	10	8	40
Duyarlılık	3	3	4	6	5	1	4	26
Toplam	50	72	66	87	72	94	86	527

Tablo 9: Ayşe Yamaç'ın Yedi Eserine İlişkin Bulgular

Tablo 9'da yardımlaşma değerinin 92, sorumluluk değerinin 34, sevgi değerinin 93, saygı değerinin 22, adil olma değerinin 23, aile birliğine önem verme değerinin 17, dürüstlük değerinin 21, hoşgörü

değerinin 61, misafirperverlik değerinin 28, sağlık ve temizlik değerinin 70, arkadaşlık değerinin 40, duyarlılık değerinin 26 kez yer aldığı görülmektedir. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (93) en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği görülmektedir. Tablo 9'da gösterildiği gibi toplamda Ali'nin Öyküsü 50, Dedemin Gizli Defteri 72, Hayalet Peşinde 66, İncili Kavak 87, Bizim Evde Grev Var 72, Düşlerin Ötesi 94, Zümrüt Küpeler 86 adet değer tespit edilmiştir. Tüm eserlerde ise toplam olarak 527 değer bulgusu tespit edilmiştir.

Tablo 8'dan hareketle, incelenen eserler içerisinde Düşlerin Ötesi adlı eser 94 adet değer bulgusuyla en fazla değer işlendiği, Ali'nin Öyküsü ise 50 değer bulgusuyla en az değer işlendiği eser olarak tespit edilmiştir. Ayrıca eserlerde tespit edilen değerlerin birbirinden farklılık gösterdiğini de söylemek mümkündür.

Sonuç ve Tartışma

Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi bakımından incelendiği bu çalışmada ele alınan eserlerde toplam 527 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Yedi eserde değerlerin sayısı sırasıyla sevgi 93, yardımlaşma 92, sağlık ve temizlik 70, hoşgörü 61, arkadaşlık 40, sorumluluk 34, misafirperverlik 28, duyarlılık 26, adil olma 23, saygı 22, dürüstlük 21, aile birliğine önem verme 17 şeklindedir. En fazla sevgi (93), en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği görülmüştür.

Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitaplarında Değerler Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı adlı çalışmada (Oran, 2015), örneklem olarak Ural'ın 30 hikâyesi ele alınmış ve bu eserler 10 değer bakımından incelenmiştir. Sonuç olarak ele alınan eserlerde toplam 525 değer yer aldığı belirlenmiştir. Alagöz (2012) tarafından hazırlanan *Cabit Uçuk'un masal kitaplarında temel değerlerin Türkçe eğitimine katkısı* adlı çalışmada ise 15 masal kitabında 12 değere göre toplam 589 değer bulunmuştur.

Başka bir çalışma da Batur ve Yücel (2012) tarafından yapılmıştır. *Ahmet Efe'nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı* başlıklı araştırmasında örneklem olarak

Ahmet Efe'nin çocuk hikâyeleri ele alınmış ve bu hikâyelerde Allah sevgisi, vatan sevgisi, aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, doğruluk, dürüstlük, içtenlik, iyilik, yardımseverlik, çalışmanın ve üretmenin değeri, merhametin, acımanın değeri, okul yaşamının değeri, yaşama sevinci değerleri belirlenmiştir.

Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı çalışma (Kumbasar, 2011), 25 değer temel alınarak incelenmiş, bu çalışmanın sonunda da İzgü'nün romanlarında bazı değerlere hiç yer verilmezken bazı değerlere ise çok az yer verildiği ve İzgü'nün bazı eserlerinin değer iletiminde zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şen'in (2007) çalışmasında, 100 Temel Eser içerisinde rastgele seçilen 29 yerli ve 29 yabancı eser incelenmiştir. Sonuç olarak 29 yerli eserde toplam 746 değer, 29 yabancı eserde ise toplam 325 değer tespit edilmiştir.

Yukarıdaki araştırmalarla Ayşe Yamaç'ın eserleri karşılaştırıldığında, Ayşe Yamaç'ın eserlerinde değerlerin çok fazla kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda değer aktarımı konusunda Yamaç'ın eserlerinin zengin olduğunu söylemek mümkündür.

Ayşe Yamaç'ın eserlerinde değerlerin örtük bir şekilde işlendiği, olayların doğal akışı içerisinde verildiği, doğrudan nasihat edilmediği ve doğrudan değer aktarımının az sayıda görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

1. Değer eğitiminin en etkili ve kapsamlı bir şekilde yapıldığı derslerin başında Türkçe dersi gelmektedir. Gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında değerler eğitimi bakımından istenilen niteliklere sahip edebi eserlerin okunması veya okutulması önemlidir. Bu bağlamda değerler eğitimi bakımından zengin içeriğe sahip olan Ayşe Yamaç'ın çocuk romanları çocuklara okutulabilir.

2. Okuma alışkanlığının kazandırılmasında nitelikli çocuk edebiyatı kitaplarının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için de çocuk kitaplarının çeşitli açılardan incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Ayşe Yamaç gibi diğer çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarının eserleri değerler eğitimi açısından incelenebilir.

Kaynaklar

- Alagöz, F. C. (2012). *Cabit Uçuk'un masal kitaplarında temel değerlerin Türkçe eğitimine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Altun S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 7-18.
- Aral, D. (2008), *Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği, *Değerler Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı. *Türkish Studies*, 7(4), 1031-1049.
- Belet, D. ve Deveci, H. (2008). VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 2, 3, 4 Mayıs 2008 Bildiriler. *Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi* (s. 140-170). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Burroughs J. E. & Rindfleisch A. (2002). Materialism and well-being: a conflicting values perspective. *The Journal of Consumer Research*, 29, 348-370.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun Y. ve Yıldırım, A. (2009). Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 311-328.
- Çakmak, A. (2013). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde adalet değerinin öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder

Matbaacılık.

- Egri C. P. & Ralston D. A. (2004). Generation cohorts and personal values: a comparison of China and the United States. *Organization Science*, 15, 210-220.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*, Ankara: Ötügen Yayınları.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Konya: Palet Yayınları.
- Hitlin S. ve Piliavin J. (2004). Values: reviving a dormant concept. *Annual Review of Sociology*, 30, 359-393.
- Hökelekli, H. ve Gündüz T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğilimleri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. Baskı), Ankara: Nobel.
- Karataş, M. (2014). *Değerler eğitimi açısından Kur'an'da insan onuru*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Keklik, S. (2014). *Çocuk şiiri incelemeleri*, (2. Baskı), Uşak: Özler Ofset Matbaa.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı Çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Kuru, H. (2016). Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı Ayşe Yamaç ile söyleşi, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 162-182.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oran, G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Öncül, R. (2000), *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Parlak, Arslan, E. (2011). *Ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ders müfredatında ahlak ve değerler eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında tavsiye ettiği yüz temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma*, Yayın-

lanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şimşek, T. (2006). *Çocuk edebiyatı, Türk edebiyatı tarihi 4*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına eleştirel bir bakış* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Yaman, H., Taflan S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 107-120.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Eserler

Yamaç, A. (2011a). *İncili Kavak* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2011b). *Ali'nin Öyküsü* (7. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2011c). *Dedemin Gizli Defteri* (3. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2012a). *Zümrüt Küpeler* (1. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2012b). *Düşlerin Ötesi* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2013a). *Bizim Evde Grev Var* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2013b). *Hayalet Peşinde* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.